

RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI
1 ■ 2020

KANSAINVÄLISTYVÄ MAASEUTU S. 12-13 JA 18

Pääkirjoitus

Kysymättä koronakokeeseen

Jotkut ovat jo kokeilleet kirjoittaa ajankohtaisesti jostain muusta kuin Covid 19 -näkökulmasta. Itse en edes yritä. Olemme kaikki olleet osallisina yhteiskunnallisessa 'koeasetelmassa', jonka laajuutta on vaikea käsittää. Varmaa kuitenkin on, että tulevina vuosina useiden tieteenalojen lehdet täyttyvät artikkeleista, joissa pandemian hetkellisiä ja pysyvämpiä vaikutuksia luontoon, talouteen, ihmisten käyttäytymiseen ja yhteiskuntien toimintaan tullaan arvioimaan. Hyvä niin, koska inhimillisesti raskas ja kenenkään toivomatta tullut mahdollisuus kiinnostaviin tutkimuskysymyksiin ja itseymmärryksen kasvuun on syytä käyttää hyväksi.

Keskustelu pandemian alkusyistä, sen leviämistä ja torjuntatoimien onnistumisesta erilaisissa yhteiskunnissa on ymmärrettävästi jo alkanut vilkkaana. Lämmöllä suosittelemme esimerkiksi aihetta käsitteleviä Ruralian blogikirjoituksia. Toisaalta silmiin pistävää on ollut se luovuus, jolla erilaisilla agendoilla olevat toimijat ovat löytäneet pandemiasta tukea omille pyrkimyksilleen. Monesti aivan perustellusti, mutta ehkä vielä useammin reilusti mutkat oikoen. Ihmisellä on taipumus nähdä vastoinkäymiset rangaistuksena menneistä tekosista, ja tätä vallasta kiinnostuneet ovat aina hyödyntäneet.

Kuten olemme oppineet, nykyinen pandemia ei ole ensimmäinen eikä oletettavasti se tuhoisinkaan. Lajista ja yksilöstä toiseen tarttuvat taudit ovat biologisena olentona olemisen tuskaa – vähän kuten ikääntyminen. Pandemia seurauksineen ei todennäköisesti yksiselitteisesti johdu ilmastonmuutoksesta, biodiversiteetin heikkenemisestä, yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta, holtittomasta kaupungistumisesta, kasvottomasta kapitalismista, populismin noususta tai monesta muustakaan monia huolestuttavasta asiasta. Juuri tämän vuoksi laadukas tiede on niin tärkeää.

Kiinnostavasti suuri yleisö on myös päässyt aitiopaikalta seuraamaan tiedeyhteisön toimintaa. Näkemään epätietoisuuden uuden ilmiön äärellä ja sen, miten parhaidenkin asiantuntijoiden näkemykset voivat muuttua viikoissa. Totuutta kohti matkatessa alkutaival on usein vaikein ja harvoin tietää varmasti, että ollaanko jo perillä. Tiedekasvatuksen näkökulmasta pandemia onkin ollut tehokas. Yllättävän monet ovat jopa hankkiutuneet alkuperäisdatojen äärelle ja tehneet kansalaistiedettä seuraten pandemian etenemistä ja rajoitustoimien tehokkuutta eri maissa.

Sortumatta nyt ylläkuvattuun oman agendan markkinointiin ikävän pandemian varjolla,

Kuva: Martina Kurki

on kuitenkin todettava, että Ruralian monien tutkimus- ja kehittämisteemojen ajankohtaisuus tuntuu kevään aikana vahvistuneen. Esimerkeistä käy kotimainen ruokajärjestelmä ja sen iskunkestävyys, luonnon ja mökkeilyn merkitys suomalaisille ja maaseudun elinvoimaisuudelle tai vaikka monipaikkainen elämäntyyli ja digitalisaatio sen mahdollistajana. Tämän lehden yksi juttu kertoo kansainvälisestä maaseudusta. Monille saattoi tulla yllätyksenä, että materiaalien tuotantopanosten lisäksi osa kotimaisista ruoka- ja luonnontuotteista edellyttää ulkomaista työvoimaa pöytänsä pätyäkseen.

Helsingin yliopiston uusi strategia käynnistyneelle vuosikymmenelle ehdittiin hyväksyä juuri ennen poikkeusoloja. Korkeatasoinen tiede on kaiken lähtökohta, mutta myös tutkimustiedon yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja kestävyden tukeminen ovat siinä vahvasti esillä. Ruralia osana maatalous-metsätieteellistä tiedekuntaa löytää strategiasta runsaasti inspiraation lähteitä, joille elävä elämä ja maaseudun rooli kestävyysmuutoksessa antaa tukevaa kaikupohjaa.

Sami Kurki,
Ruralia-instituutin johtaja

Tässä lehdessä:

Pääkirjoitus: Kysymättä koronakokeeseen	2
Liikuttavat tarinat	3
Suupohjan radan kehittämiseen vaikutteita maailmalta	4
Syreenin talo osana teuvalaista kulttuurimaailmaa	5
Tuotoksina laaja työkalupakki ja suosikukset Suomelle	6
30-vuotiaita Kauhajoen Ruokamessuja juhlietaan ensi vuonna	8
Co-op Network Studies -yliopistoverkosto rippikouluikäisiä	9
Palopuron kehittäjä tekee laskelmia Etelä-Savoon	10
Kansainvälisellä yhteistyöllä uusia palveluita metsänomistajien käyttöön	11
Yritykset voivat vahvistaa maahanmuuttajien kuulumisen kokemuksia	13
Kumppanuusmaataloudessa tuottaja ja kuluttaja kohtaavat	14
Askel kohti asiakaslähtöisyyttä Etelä-Pohjanmaan REKOissa	16
(R)Ekoinnovaatio	17
Kansainvälistyvä maaseutu tarkoittaa myös entistä laajempaa vertaistukea	18
Uudistunut Maaseutututkimus-lehti tutkijoille ja tutkimustiedon käyttäjille	19
Makupaloja tiedejulkaisuista	21
Ruralia-instituuttiin mittava akatemia-rahoitus	23
Jukka Rajala on Tieteenkesyittäjä 2020	23

Kuva: Mikko Federley

Liikuttavat tarinat

Tarinat liikuttavat ihmisiä ja siten talouttakin. Näin kertoo taloustieteen nobelisti Robert J. Shiller tuoreessa kirjassaan *Narrative Economics: How Stories Go Viral & Drive Major Economic Events* (2019).

Talouden toimijat korostavat mielellään käyttäytymisensä ja valintojensa rationaalisuutta, mutta vahvimmalla pohjalla olevat taloustarinat eivät suinkaan Shillerin mukaan leviä nopeimmin. Jos esimerkiksi tarinan kertoo tunnettu henkilö, sen leviämisenopeus kasvaa. Samoin käy, jos tarinaan on liitetty ”julkkis”, vaikka virheellisesti.

Presidentti John F. Kennedyn isän, liikemies Joseph Kennedyn kerrotaan vuonna 1929 ymmärtäneen pörssiromahduksen olevan tulossa, kun hänen kenkiään kiillottanut poika alkoi antaa pörssivihjeitä. Tarina on hyvä ja suosittu, mutta tuskin tosi. Ihan samaa anekdoottia kerrotaan ainakin kahdesta muusta tunnetusta henkilöstä. Ja ensimmäiset maininnat koko tarinasta Shiller löysi vasta 1950-luvulta – ja ilman Kennedyä.

Parhaita tarinoita kerrotaan uudestaan ja uudestaan, mutta vain hieman eri sanoin. Jo yli pari sataa vuotta on kerrottu, että pian koneet vievät työmme ja tekevät meistä tarpeettomia. Aluksi puhuttiin kehuurukoneista, sitten muista koneista, välillä automaatioista ja nykyään tekoälystä. Nimet ja käsitteet vaihtuvat, mutta uhkakuvat ja tarinat jatkavat elämäänsä.

Jostain löytyy usein tutkimus, tieto tai anekdootti, joka antaa tarinalle uutta elinvoimaa. Shillerin kirjaa lukiessani mietin, miten monta kertaa olen lukenut kolumnin tai kuullut juhlapuheen, jossa perustellaan tulevan Suuren Muutoksen väijäämättömyyttä kertomalla, että ”on arvioitu, että...”. Harvoin kerrotaan tai muistetaan, että kuka on arvioinut, millä perusteilla ja mitä heikkouksia analyysiin on liittynyt. Tarinastahan tulisi vain huonompi.

Tarinankertoajat pärjäävät huonoinakin aikoina. Business Finlandin yrityksille jakamaa valtion koronakriisitukea ovat ainakin toistaiseksi saaneet eniten ne, jotka osaavat kertoa parhaan kehitystarinan, eivät ne, jotka ovat pahimmassa ahdingossa. Vika ei tosin välttämättä ole ollut organisaatioissa, vaan konsulttien tapaisia kokeneita tarinankertojia suosivissa pelisäännöissä.

Mitä yliopiston tutkija voi oppia Shillerin teoksesta? Sen luettuaan arvostaa ainakin entistä enemmän perinteistä lähdekritiikkiä. Mistä tieto on peräisin? Mikä on lähde ja onko se luotettava? Historiantutkija törmää usein tapauksiin, joissa suosittu anekdootti tai tarina osoittautuu osin tai kokonaan perättömäksi.

Mutta mikä meidän tutkijoiden rooli on huteralla pohjalla olevien tarinoiden leviämisenä? Usein olemme se kriittinen ääni, mutta ei aina. Akateemisessa maailmassakin on muoti-ilmiöitä. Ja jos rahoitusorganisaatiot tarjoavat jättisummia Suuren Muutoksen selvittämiseen, niin tutkijat lähtevät helposti mukaan – epäilyistään huolimatta. Kriittisyys on tärkeää, mutta niin on myös itsekriittisyys.

Niklas Jensen-Eriksen
Yrityshistorian professori, Helsingin yliopisto
Ruralian johtokunnan varajäsen

RURALIA 1 | 2020

Ruralia on Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin lehti, joka ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

Julkaisija
Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti

www.helsinki.fi/ruralia
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Päätoimittaja
Sami Kurki

Toimitusneuvosto
Jaana Huhtala
Sami Kurki
Sirpa Piskonen
Heidi Väliäho
Eeva Uusitalo

ISSN
1796-4857 (Painettu)
1796-4865 (Verkkójulkaisu)

Tilausasiat
ruralia-tiedotus@helsinki.fi

Ulkoasu ja taitto
Jaana Huhtala

Painopaikka
I-print Oy, Seinäjoki

Kannen kuva
Helsingin yliopisto

Vähäliikenteiseksi luokiteltu ja jo sulkemisuhan alla ollut Suupohjan rata sai lisääntymään, kun Väylä ilmoitti huhtikuussa 2020 radan kunnossapidon jatkuvan vuoden 2022 loppuun aiemmin ilmoitetun 2020 lopun sijaan. Syyksi päätökseen ilmoitettiin lisääntynyt liikenne radalla. Potentiaalia liikennemäärän kasvattamiseen on edelleenkin runsaasti, mutta asiaan eivät vaikuta pelkästään kansalliset toimet.

Puutavaravaunuja Teuvan lastauspaikalla.

Teksti Susanna Kujala, Outi Hakala ja Jorma Vierula | Kuva Susanna Kujala

Suupohjan radan kehittämiseen vaikutteita maailmalta

Niin kansallinen kuin kansainvälinenkin ilmastopolitiikka suosii raideliikenteen lisäämistä ja kehittämistä. Päästöjen vähentämistavoitteet koskevat paitsi maaliikennettä myös esimerkiksi satamia. Päästöjen vähentäminen on myös yksi **Suupohjan radasta vahvistuva kehityskäytävä** -hankkeen tavoitteista. Hankkeen avulla pyritään esimerkiksi lisäämään liikennettä radalla, missä ollaan jo onnistuttu, mutta työtä edelleen riittää.

Hankkeessa on tullut esiin, että Suupohjan rata mahdollistaa tuonnin ja viennin lisäämisen Kaskisten sataman kautta. Ulko-maankaupan

kasvun myötä radalla kuljetettaisiin monipuolisemmin erilaisia tuotteita. Samalla Teuvaan valmisteilla oleva lastauslaiturin pidennys edistää puutavaran kuljetusta radalla ja siten lisää kiinnostusta Suupohjan metsävaroja kohtaan.

Suupohjan radalla henkilöliikenteen osalta voitaisiin ottaa mallia Euroopasta. Proxionin (2020) toteuttama selvitys tarkastelee mahdollisuuksia toteuttaa muutamissa Euroopan maissa hyväksi testattua duoraitieliikennettä myös Suupohjan radalla. Näihinkin selvitystietoihin nojautuen Ruraliassa selvitetään Suupohjan radan erilaisten tulevaisuuden ske-

naarioiden aluetaloudelliset vaikutukset. Yksi skenaarioista sisältää myös henkilöliikenteen tulon radalle.

Rautatieliikenteeseen liittyen maailmalla on keksitty erilaisia ratkaisuja, joista voitaisiin ottaa oppia Suupohjan radan tulevaisuutta ajatellen. Ruotsissa raideliikenteen kehitystyö on ollut pitkäjänteistä, suunnitelmallista ja johdonmukaista. Heidän mallinsa innoittamana Suomessa valmistellaan ensimmäistä valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa, mikä on tärkeää etenkin ratahankkeiden EU-rahoituksen saamiseksi. Saksan raideliikenteen

kehittämisen erityispiirre on vanhojen käytöstä poistettujen rataosuuksien palauttaminen liikenteelle. Monien muiden maiden tavoin rautateiden henkilöliikennettä ollaan avaamassa kilpailulle Suomessakin. Ulkomailta löytyy malleja myös alueellisista ratayhtiöistä ja rautatiehen yhdistyvän palvelutoiminnan kehittämistä.

Monin tavoin kansainväliseen Suupohjan radan ympäristöön heijastuu radan kautta näin erilaisia vaikutteita maailmalta, ja rata Kaskisten sataman kanssa vahvistaa alueen ulkomaankaupan yhteyksiä.

Suupohjan radasta vahvistuva kehityskäytävä -hanke on Manner-Suomen maaseutuohjelmaan kuuluva kehittämishanke, jota toteutavat Etelä-Pohjanmaan rautatieyhdistys ja Ruralia-instituutti.

Lisätietoja: www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/suupohjan-ratahanke

Teksti Heidi Väliaho | Kuva Nisulan valokuvaamo, Teuva

Syreenin talo osana teuvalaista kulttuurimaisemaa

Ruralia-instituutin ajan, alueiden ja kulttuurin tutkimusryhmä toteutti esiselvityshankkeen Teuvan vanhaan kunnantalon – tunnetummin Otto Syreenin taloon. Tavoitteena oli varmistaa Syreenin talon säilyminen osana teuvalaista kulttuurimaisemaa selvittämällä talon kulttuurinen arvo ja kunto sekä käyttötarpeet ja –mahdollisuudet. Selvitystyöhön kuului rakennushistorian laatiminen, rakennusinventointi sekä keskustelutilaisuuksien järjestäminen. Rakennuksen inventoinnilla ja rakennushistoriallisella taustoituksella oli tarkoitus luoda realistinen pohja rakennuksen tulevalle käytölle. Rakennushistoriassa taloa tarkasteltiin tohtorikoulutettava **Jaakko Mäntylän** toimesta osana Teuvan elinkeino- ja hallintohistoriaa 1900-luvun alkupuolelta 2000-luvulle. Rakennuskonservaattori **Liisukka Oksa** puolestaan toteutti Otto Syreenin talon rakennusinventoinnin, jossa pureuduttiin laajasti talon rakentamistapaan, rakenteisiin ja niiden ongelmakohtiin, julkisivuvärikyseen ja sisäpintoihin. Oleellisena osana selvitystyöhön kuului myös tulevaisuusneuvotteluiden keskustelutilaisuuksien järjestäminen yhdistystoimijoille, elinkeinoelämän edustajille ja asukkaille, joissa selvitettiin toiveita ja visioita talon tulevaisuuden käytöstä. Työpajat toteutettiin kahtena iltatilaisuutena Otto Syreenin talossa kulttuurituottaja (yamk) **Heidi Väliahon** ja Jaakko Mäntylän yhteistyönä. Asenneilmapiiri Otto Syreenin talon kehittämiseksi oli erittäin positiivinen. Talon tulevaisuuden jatkokehittäminen ja toimeenpano jää paikallisten toimijoiden toteutettavaksi.

Hankkeen vastuullisena johtajana on toiminut aluehistorian ja kulttuuriperinnön tutkimusjohtaja **Sulevi Riukulehto**. Hankkeen rahoittivat Leader Suupohja ja Teuvalaisen Kulttuurin Tuki ry. Teuvalaisten oma Otto Syreenin talo (TEOS) -hankkeen tutkimusraportti on luettavissa kokonaisuudessaan Ruralia-instituutin verkkosivuilta raportin valmistuttua.

Teksti Sirpa Piskonen | Kuvä Jaana Ravander

OSMO-hanke on saatu päätökseen

Tuotoksina laaja työkalupakki ja suositukset Suomelle

Yliopistotutkija Tuomas Mattila (oik) ja projektipäällikkö Jukka Rajala (vas) arvioimassa maan rakennetta OSMO-hankkeen tilatutkimustilalla Etelä-Pohjanmaalla yhdessä tilan viljelijän (takana) kanssa.

Ruralian toteuttama nelivuotinen OSMO – Osaamista ja työkaluja resurssitehokkaan maan kasvukunnon hoitoon yhteistyöllä -hanke on saatu päätökseen ja tulokset ovat kaikkien käytettävissä. Hankkeessa kehitettiin maatalouden resurssitehokkuutta viljelijöiden osaamista ja maan kasvukuntoa parantamalla. Kohderyhmänä olivat maan kasvukunnon hoidosta kiinnostuneet viljelijät ja toiminta-alueina Etelä-Pohjanmaa, Satakunta, Varsinais-Suomi ja Uusimaa.

Tilatutkimuksen ongelmaloikat kuntoon

Tilatutkimuksiin valittiin kahdeksan kasvukunto-ongelmista kärsivää tilaa, joilla selvitetiin maan kasvukunnon puutteita monipuolisesti, kehitettiin siihen menetelmiä ja testattiin kasvukuntoa parantavien toimenpiteiden vaikuttavuutta kolmen vuoden aikana. Tilat olivat eri tyyppisiä maalajeiltaan ja tuotantosunnitellaan. Tutkimuksessa verrattiin ongelmaloikoja ja näiden hyväkasvuisia verrokkeja. Todettujen puutteiden perusteella ongelmaloikoille tehtiin hoitosuunnitelmia, joiden avulla niiden kuntoa pyrittiin kehittämään. Tarkastelukohteena oli siten 24 koelohkoa neljän vuoden ajan. Lohkoja arvioitiin viidellä eri viljavuusanalyysimenetelmällä, kasvianalyysillä sekä maan laadun vuosittaisella arvioinnilla. Kaikissa tapauksissa kasvukunnon puutteet pystyttiin selvittämään varsin kattavasti. Useimmissa tapauksissa kasvukuntoa pystyttiin myös parantamaan merkittävästi.

Yleisesti ottaen tutkimusosiossa onnistuttiin sekä testaamaan Suomessa uusia menetelmiä kasvukunnon määrittämiseen, että tarkastellaan niiden soveltuvuutta kasvukunnon ongelmien tunnistamiseen ja kehityksen seuraamiseen, kertoo hankkeen yliopistotutkija **Tuomas Mattila** Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista.

Tilatutkimuksen tulokset on julkaistu 11 tutkimusraportissa. Hankkeen lopuksi saadut tulokset ja mittaukset julkaistiin myös avoimen tieteen Zenodo-palvelimella, jota ylläpitää CERN-tutkimuslaitos: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3589102>. Aineisto on ainutlaatuisen laaja katsaus 24 lohkon kehitykseen ja on arvokas resurssi muille tutkijoille.

Viljelijävalmennuksen tieto käytäntöön

Viljelijävalmennusten avulla hankkeessa parannettiin viljelijöiden osaamista. Heille järjestettiin talvella johdantokursseja, syventäviä kursseja ja loppuseminaarit sekä kesällä pellonpiennarpäiviä. Kansainväliset

asiantuntijavieraat toivat syventäville kursseille huippuosaamista maan tiivistymisestä, kuivatuksen parantamisesta ja lannan käsittelystä. Lisäksi toteutettiin neljä maakunnallista osaamisryhmää peltokasvintuottajille ja ylimatekunnallinen osaamisryhmä vihannesviljelijöille. Näissä osaamisryhmissä intensiivinen verkkopainotteinen valmennusjakso kesti yhden lukukauden, jonka aikana kokoonnuttiin verkkotyöpajoissa, lähipäivissä ja pellonpientareilla sekä verkko-oppimisympäristössä. Myös tilakokeisiin osallistuvat viljelijät sekä hanketta rahoittavien yritysten edustajat kokoontuivat omissa osaamisryhmissään keskustelemaan hankkeen tuloksista. Yksittäisiä koulutustilaisuuksia järjestettiin kaikkiaan 109 ja niihin osallistui yhteensä yli 1300 henkilöä.

Valmennustilaisuudet antoivat osanottajille runsaasti konkreettisia eväitä peltojensa kasvukunnon puutteiden selvittämiseen ja motivoivat kasvukunnon hoidon suunnitteluun sekä kasvukunnon parantamiseen. Vastaavanlaisille valmennuksille ja koko hankkeelle toivottiin jatkoa, projektipäällikkö **Jukka Rajala** Helsingin yliopiston Ruralia-instituutista kertoo.

Työkalut kasvukunnon puutteiden selvittämiseen ja kasvukunnon hoidon suunnitteluun

Erialaisten materiaalien muodossa hankkeessa tuotettiin maan kasvukunnon hoidon tueksi monipuolinen työkalupakki, joka sisältää 11 tutkimusraporttia eri teemoista, kattavasti työkaluja maan kasvukunnon puutteiden selvittämiseen ja kasvukunnon hoidon suunnitteluun, tietokortteja hyvistä käytännöistä ja tilaesimerkkejä. Diaesitykset, verkkoluennot ja ammattilehtiartikkelit täydentävät työkalupakin antia.

Tuotetut kasvukunnon puutteiden selvittämisen ja hoidon suunnittelun työkalut ja monipuoliset materiaalit toivat merkittävän lisän viljelijän työkalupakkiin, kertoo Jukka Rajala.

OSMO-hankkeessa julkaistut raportit ja muut materiaalit löytyvät vapaasti internetissä: <https://maan-kasvukunto.fi> <https://luomu.fi/tietopankki/maan-kasvukunto/>

OSMO-hankkeessa kehitettyjä menetelmiä suosittelaaan otettavaksi käyttöön laajalti maan kasvukunnon parantamiseksi Suomessa. OSMOn suositukset maan kasvukunnon hoidon kehittämiseksi: <https://luomu.fi/tietopankki/osmon-suositukset-maan-kasvukunnon-hoidon-kehittamiseksi-suomessa/>

Teksti **Katja Perttu** ja Riitta **Alapiha** | Kuvat **Henri Korpi**

30-vuotiaita Kauhajoen Ruokamessuja juhlitaan ensi vuonna

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti on ollut mukana Kauhajoen ruokamessujen toiminnassa koko messujen 30-vuotisen historian ajan. Ruokamessut on järjestetty vuosittain syyskuun alussa, mutta tämän vuoden juhlamessut jouduttiin koronapandemian vuoksi siirtämään ensi vuoteen. Messut järjestetään seuraavan kerran 3.–5.9.2021.

Kauhajoen Ruokamessut syntyi aikoinaan jatkumona Kauhajoen koti- ja laitostalouso-pilaitoksen 1990 järjestämälle Sööpärin sortit-tapahtumalle. Ruralia-instituutissa, silloisessa Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksessa, toimi vuosina 1990–1993 laaja Vaasan läänin

elintarvikeprojekti, jonka aikana sai alkunsa Ruokaa Käsiyönä -yhdistys. Ensimmäiset Ruokaa käsityönä -messut järjestettiin vuonna 1991 Hämes-Havusessa yhteistyössä Kauhajoen kunnan ja Merenkurkun neuvoston Ruokaa käsityönä -projektin kanssa. Siitä lähtien on Ruokamessut vuosi toisensa jälkeen koonnut viikonlopun aikana Kauhajoelle reilut 150 näytteilleasettajaa ja tuhansia messuvieraita.

Ruralia-instituutti on ollut aktiivisesti mukana ruokamessutoimikunnan työssä ja vastannut pääasiassa ruokamessuseminaarien toteuttamisesta. Kaikkiaan on järjestetty jo 28 seminaaria yhdessä muiden ruokames-

sutoimijoiden kanssa. Seminaarit ovat olleet ajankohtaisiin teemoihin pureutuvia asiantuntijaseminaareja, jotka on suunnattu ruoka-alan kehittäjille, opettajille ja yrittäjille, mutta myös tavallisille kuluttajille. Viime vuosien seminaarit ovat käsitelleet mm. ruoka-alan tulevaisuutta, musiikkia ja ruokaa sekä ruokakäytännön muutosta. Seminaareja on toteutettu niin kotimaisena ja pohjoismaisena seminaarina kuin kansainvälisenä workshopina ja jopa neljän ruokalajin illallisena. Nähtäväksi jää millaiseksi 30-vuotisjuhlaseminaari muodostuu.

Teksti **Pekka Hytinkoski** | Kuva **Satu Hytinkoski**

Co-op Network Studies -yliopistoverkosto rippikouluikässä

Co-op Network Studies (CNS), eli osuustoiminnan ja yhteisötalouden yliopistoverkosto, täyttää syksyllä 2020 15-vuotta ja siirtyy tuolloin seuraavalle kolmen lukuvuoden pituiselle toiminta- ja rahoituskautelleen.

CNS-verkosto aloitti toimintansa syksyllä 2005. Käytännössä se perustui kuitenkin aikaisempaan Helsingin yliopiston Osuustoimintainstituutin toimintaan ja vuosien 2003–2005 Co-op Studies EU-hankkeeseen, jossa selvitettiin, voidaanko osuustoimintayrittäjyyttä opettaa verkon välityksellä ja jopa muutaman yliopiston kesken. Mukana opettajille suunnatussa pilottiverkkokurssissa oli mukana paikallisten ammattikorkeakoulujen opettajia.

Vuosina 2006–2009 CNS-verkostomme oli yksi Suomen Virtuaaliyliopiston hankkeista ja sai rahoitusta tätä kautta. Verkosto laajeni näinä vuosina kahdeksan, ja myöhemmin 10 yliopiston laajuiseksi. Toimintaa on koordinoitu kaikkien vuosien ajan Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Mikkelin yksiköstä käsin. CNS-verkosto sai koko 2010-luvun ajan yritysrahoitusta osuustoiminnan neuvottelukunnan kautta osuustoiminnallisilta ja keskinäisiltä yrityksiltä. Toisen puolen budjetista rahoittivat mukana olevat yliopistot. Tämä oli juuri sen kaltaista toimintaa, johon yliopistoja kannustettiin noina vuosina.

Nyt väliaikaiseksi alun perinkin sovitun yritysrahoituksen väistyessä esimerkiksi Osuustoimintakeskus Pellervo ja Osuustoiminnan neuvottelukunta ovat yhä tärkeitä kumppaneitamme. Lukuvuoden 2019–2020 hoituessa vielä yliopistojen erityisrahoituksen kautta, siirrymme syksyllä 2020 taas seuraavalle, kesään 2023 asti kestäväälle toimintajaksolle. Mukana olevat yliopistot rahoittavat verkoston toiminnan kokonaisuudessaan, mutta samalla niin, että osa yliopistoista tuottaa koordinaatioyksikön tuella sekä CNS-verkoston että samalla omaan yliopistoonsa omia osuustoiminnan monitieteisiä kurssejaan. Nykytietojen mukaan suurin osa yliopistoistamme tulee jatkamaan kanssamme myös ensi lukuvuonna.

CNS-verkostosta ja sen opinto-ohjauksesta vastaa Pekka Hytinkoski, pedagoginen suunnittelija ja tohtoriopiskelija. Kuvassa myös verkoston kanssa kasvanut, pian 15-vuoden ikäinen tuleva rippikoululainen, Lassi Hytinkoski.

Jos CNS-verkoston koko 10-luvun keskeinen tavoite oli osuustoimintayrittäjyyden ”mainstreamaus” sopiviksi osiksi yliopistojen omaa opetusta, niin tämä tavoite on nyt myös toteutunut. Ja mikä mielenkiintoisinta, CNS-verkosto on pystynyt pitämään kiinni jo alkuvuosinaan tekemistään verkko-opetuksen linjauksista ja

samalla kehittämään niitä. Nyt nämä erityisesti ohjaukseen sekä opettajan että opiskelijoiden tukeen ja vuorovaikutukseen painotuvat verkko-opetuksen toimintamallit ovat potentiaalisesti hyödynnettäviä myös muissa oppiaineissa niin Helsingin yliopistossa kuin verkostoyliopistoissamme.

Palopuron kehittäjä tekee laskelmia Etelä-Savo

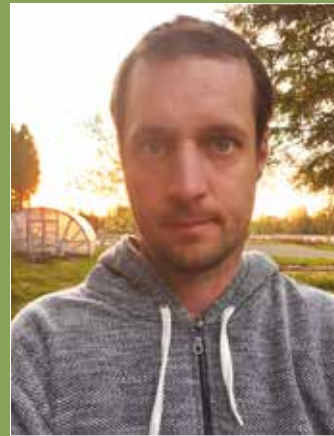
Kari Koppelmäki aloitti huhtikuun alussa Ruraliassa uudessa Elintarvikeketjun ekoteolliset symbioosit – soveltuvuus Etelä-Savo (ETES) -hankkeessa. Hänen osuutensa hankkeessa liittyy energialaskelmien tekemiseen hankkeeseen osallistuville toimijoille. Tämä sisältää muun muassa laskelmat siitä, kuinka paljon symbioosit tarvitsevat ja tuottavat energiaa ja millainen vaikutuksia tällä on viljelyjärjestelmään ja ympäristöön.

– Olen nyt parin ensimmäisen työkuukauteni aikana tehnyt laskelmia AES-mallisen energiantuotannon potentiaalista alueella, kuinka paljon elintarvikkeiden jalostus vaatii energiaa sekä laskelmia Etelä-Savon tuotannon omavaraisuudesta. Osallistun mielelläni uusien symbioosien suunnitteluun ja myös laajempaan visioniin siitä, millainen tulevaisuuden paikallisempi ruokajärjestelmä olisi Etelä-Savossa. Kari Koppelmäki toteaa.

Koppelmäki on aiemmin osallistunut kahden professori **Juha Heleniuksen** vetämään hankkeeseen: AES-verkostot ja Palopuron agroekologinen symbioosi.

Oma tila mukana Palopurolle

– Olemme viljelleet pientä luomuvihannestilaa noin 10 vuotta Hyvinkään Palopurolle. Peltoa on 3 hehtaaria ja vihannesala vuodesta riippuen 0.5-1 ha. Tärkein tuotantokasvimme

KARI KOPPELMÄKI
agronomi, tohtorikoulutettava

On valmistunut ympäristösuunnittelijaksi (Laurea AMK) vuonna 2007. Maisteriopinnut (agroekologia) hän aloitti Helsingin yliopistossa erillisvalinnan kautta vuonna 2013 ja valmistui vuonna 2016. Jatko-opinnut hän aloitti syksyllä 2017. Syntynyt 27.12.1979 Muuramessa.

Perheeseen kuuluvat vaimo ja kaksi lasta. Harrastuksena on uinti.

on valkosipuli. Lisäksi tarhaamme mehiläisiä, Kari Koppelmäki kertoo.

Lehtokummun tila on myös osa Palopuron symbioosia, jonka toimintaa Koppelmäki on ollut alusta alkaen mukana suunnittelemassa.

– Vuonna 2015 aloitimme Palopuron agroekologinen symbioosi -hankkeen, jossa suunnittelimme edellytykset biokaasulaitoksen rakentamiselle luomukasvinviljelytilan yhteyteen ja Samsaran luomuleipomom siirtymisestä Palopurolle. Biokaasulaitos aloitti toiminnan vuoden 2019 alussa ja meiltäkin menee vähän nurmea laitokseen. Symbioosissa osallistun myös Knehtilän tilan viljelysuunnitteluun, Koppelmäki kertoo.

Vaikka Koppelmäki asuu Hyvinkäällä ja Etelä-Savo on jonkin verran matkaa, niin hän toivoo pääsevänsä tutustumaan myös paikallisiin elintarviketoimijoihin sekä biokaasuntuotannosta kiinnostuneisiin viljelijöihin ja muihin toimijoihin.

– Olen erityisesti kiinnostunut pk-luokan elintarvikkeiden jalostajista ja siitä, miten heidän ja viljelijöiden välistä yhteistyötä voisi lisätä.

Mikkelissä Kari Koppelmäki kertoo aiemmin käyneensä muutaman kerran.

– Ensimmäinen kerta taisi olla kuin osallistuin reilu 10 vuotta sitten Rajalan Jukan vetämälle viikon mittaiselle luomukurssille.

Elintarvikeketjun ekoteolliset symbioosit – soveltuvuus Etelä-Savo (ETES) -hanke

ETES-hankkeen tavoite on tuottaa esiselvitys ja suunnitelma ekoteollisiin symbiooseihin perustuvan elintarvikeketjun (ns. agroekologiset symbioosit: AES) eli AES-mallin mukaisen yrittämisen käynnistämiseksi Etelä-Savossa. AES on Suomessa, hakijan aiemmassa hankkeessa (Ympäristöministeriö, RAKI-ohjelma) luotu ja pilotoitu bio- ja kiertotalouden ehdot täyttävä uusi ruokaketjun yritystoimintamalli, joka ei ainoastaan ole bioenergiaomavarainen vaan ruoan lisäksi tuottaa bioenergiaa muuhun tuotantotoimintaan ja liikenteeseen. Paikallistettuna ja ekosysteemiseen mittakaavaan yhteensopivana järjestelmänä AES on hajautettu ja siten toimitusvarma, toisin kuin fossiilitalouden keskitetty elintarvikeketju, joka on altis kasvaville ympäristöllisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten olosuhteiden vaihte-

luille. Paikallistaminen tukee maaseudun yritystoiminnan ja maaseutukuntien elinvoiman kasvua. ETES-hanke selvittää ja tuottaa tarvittavat lähtötiedot, tunnistaa ja sitouttaa tarvittavia yksityisiä ja julkisia toimijoita ja tuottaa hankesuunnitelman AES-toimintamallin mukaisen ruokajärjestelmän pilotointiin Etelä-Savossa. Maakunta toimisi valtakunnallisesti ja kansainvälisesti edelläkävijänä paikallisen ruokajärjestelmän kehittäjänä.

luille. Paikallistaminen tukee maaseudun yritystoiminnan ja maaseutukuntien elinvoiman kasvua. ETES-hanke selvittää ja tuottaa tarvittavat lähtötiedot, tunnistaa ja sitouttaa tarvittavia yksityisiä ja julkisia toimijoita ja tuottaa hankesuunnitelman AES-toimintamallin mukaisen ruokajärjestelmän pilotointiin Etelä-Savossa. Maakunta toimisi valtakunnallisesti ja kansainvälisesti edelläkävijänä paikallisen ruokajärjestelmän kehittäjänä.

Kansainvälisellä yhteistyöllä uusia palveluita metsänomistajien käyttöön

Rikare Skog/Enemmän metsästä -hanke kehittää yhteistyössä ruotsalaisten toimijoiden kanssa uusia innovatiivisia palveluita ja palveluntarjonnan muotoja metsänomistajien saataville. Hankkeen lähtökohtana on metsänomistajakunnassa jo tapahtunut ja tulevaisuudessa yhä vahvistuva muutos. Yhä useampi metsänomistaja ei enää asu metsänsä lähipiirissä eikä ole taloudellisesti yhtä riippuvainen metsätulosta kuin aikaisemmat metsänomistajasukupolvet. Muutoksen myötä myös metsänomistajien arvot moninaistuvat. Heillä ei välttämättä myöskään ole enää niin paljon metsäosaamista kuin aikaisemmillä metsänomistajilla.

– Uusien ja tulevien metsänomistajien metsäsuhde on muuttumassa, näin ollen myös palveluntarpeet muuttuvat, sanoo **Anne Matilainen**, hankkeen projektipäällikkö Ruralia-instituutissa.

– Koska tilanne on hyvin samankaltainen Ruotsissa, yhteistyö ongelmien ratkaisussa tuntui luontevalta. Yhteistyöllä saamme myös enemmän osaamista ja uusia ajatuksia palveluiden kehittämiseen. Samalla pystytään pohittamaan myös rajat ylittävää palveluntarjontaa. Esimerkiksi usea Pohjanmaalta metsää perinyt henkilö asuu Ruotsin puolella, Matilainen jatkaa.

Enemmän metsästä -hankkeessa on selvitetty metsänomistajien päätöksentekoa huomioiden erityisesti siihen vaikuttavat muut kuin taloudellisesti rationaaliset tekijät.

Kuva Anne Matilainen

– Metsänomistajan päätöksenteossa ja palvelunostoprosessissa vaikuttavat monenlaiset tunteet ja tarpeet. Ihan vastaavasti kuin missä tahansa ostopäätöksessä. Kuluttajatutkimuksen puolella tämä on tiedostettu jo kauan sitten. Siksi etsimmekin monitieteellistä osaamista uusien palveluiden kehittämiseen muun muassa kuluttajatutkimuksen ja psykologian puolelta, toteaa hankkeen vastuullinen johtaja **Merja Lähdesmäki** Ruralia-instituutista.

Hankkeessa myös pilotoidaan uusia metsänomistajille suunnattuja palveluita sekä niiden toteuttamistapoja. Pilotteina on esimerkiksi kokeiltu kansalaisopistossa järjestettävää metsänomistajakurssia, jonka ajatuksena on ollut tavoittaa sellaista metsänomistajakuntaa, jolle perinteisten metsätoimijoiden järjestämä kurssitoiminta ei tunnu luontevalta. Lisäksi testataan mm. erilaisten markkinointiviestien tehoa metsäpalveluita markkinoitaessa sekä sitä, miten metsäneuvojan persoona vaikuttaa neuvontaprosessin tuloksellisuuteen.

Hanketta hallinnoi Ruotsin maatalousyliopisto (SLU) Umeåsta. Lisäksi mukana ovat Suomen Metsäkeskus, Läntinen palvelualue sekä vastaava toimija Ruotsista, Skogsstyrelsen Region Nord. Tuloksia hankkeen piloteista odotellaan syksyn 2020 aikana. Hanketta rahoittaa Interreg Bothnia-Atlantica 2014-2020 -ohjelma sekä Region Västernbotten. Suomen kotimaan vastinrahoitus ohjautuu Pohjanmaan liiton kautta.

Lisätietoja hankkeen kotisivuilta: www.slu.se/institutioner/skoglig-resurshushallning/omraden/Landskapsstudier/rikare-skog/

Prosperous forest
Diversification through Inclusion and Specialisation

Teksti Timo Suutari, Merja Lähdesmäki ja Marja Enbuska | Kuva Ben White

Yritykset voivat vahvistaa maahanmuuttajien kuulumisen kokemuksia

Kuluva vuosi on nostanut otsikoihin maaseudun maahanmuuttajat ja etenkin maatalouden kausityövoiman. Ulkomaalaistaustaiset työntekijät ovat merkittävä ja jopa kriittinen resurssi maa- ja puutarhataloudessa. Kyse on kuitenkin kausityövoimaa laajemmasta ilmiöstä, sillä monipuolisen yritystoiminnan kannalta on välttämätöntä, että työikäisen väestön vähenemiseen kyetään vastaamaan ja että maahanmuuttajat asettuvat asumaan maaseudulle ja kokevat kuuluvansa paikallisyhteisöihin.

Maaseudulla toimivien yritysten työvoiman heikkoon saatavuuteen vaikuttavat monien toimialojen ja työtehtävien vähäinen veto-voima sekä paikallisten työmarkkinoiden toiminta. Ulkomaalaistaustaiset työntekijät on nähty ratkaisuna monia aloja vaivaavaan työvoimapulaan. Vaikka entistä useammat maahanmuuttajat hakeutuvat myös maaseutu-alueille, muuttoliikkeen päävirta vie kuitenkin suuriin kaupunkeihin. Kaupunkeihin keskittyvät maahanmuuttajat eivät pysty turvaamaan maaseudun työvoiman saatavuutta, elleivät maaseutualueet kykene houkuttelemaan ja kiinnittämään maahanmuuttajia osaksi paikallisyhteisöjä. Maaseudun yritysten kannalta kyse on tärkeästä asiasta.

Yritysten on hankittava toiminnalleen oikeutus sidosryhmiltä

Maaseudun yritykset ovat monin tavoin juurtuneita ja kiinnittyneitä toimintaympäristöönsä. Yrityksiin kohdistuu odotuksia, joihin niiden tulee vastata voidakseen ansaita paikkansa ja saadakseen arvostusta. Koska etenkin pienet ja keskiuuret yritykset ovat perinteisesti palkanneet paikallisyhteisöön kuuluvia työntekijöitä, on maahanmuuttajien rekrytointi päätös, joka tulee perustella paikallisille sidosryhmille siten, ettei yrityksen sosiaalinen legitimitetti vaarannu ja synny mahdollisia ristiriitoja paikallisväestön ja maahanmuuttajien välillä. Se miten yrittäjät arvioivat maahanmuuttajia työvoimana, vaikuttaa merkittävästi maahan-

muuttajien kiinnittymiseen osaksi paikallisyhteisöjä ja laajemmin koko yhteiskuntaa.

Tutkimuksemme perusteella yrittäjät vetoavat omiin arvoihinsa, maahanmuuttajien hyvään työasenteeseen sekä maaseutualueiden rakenteellisiin ongelmiin tuottaessaan rekrytointipäätöksen paikallisesti hyväksyttävänä. Erityisesti korostetaan ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden pehmeitä työelämätaitoja, kuten hyvää työasennetta ja joustavuutta. Samalla tuodaan esiin, että kantasuomalaisten kiinnostus tiettyjä matalapalkkaisia ja suorittavia työtehtäviä kohtaan on vähentynyt.

Yrityksen yhteiskuntavastuuta ei suoraan käytetä maahanmuuttajatyövoiman rekrytointin oikeuttamisessa. Vaikka yritykset edistävät maahanmuuttajataustaisten työntekijöidensä kiinnittymistä yhteiskuntaan monin eri tavoin, yrityksissä silti koetaan, että heidän roolinsa rajoittuu ensi sijassa työllistämiseen. Onkin syytä olettaa, että yrityksissä ei olla laajalti valmiita kantamaan nykyistä suurempaa vastuuta maahanmuuttajien kotouttamisesta.

Kotoutumisesta kuulumisen kokemukseen

Maahanmuuttajien kotoutumista, eli työhön, opiskeluun, kielitaitoon, asumiseen, terveydenhoitoon tai toisaalta syrjintään liittyviä kysymyksiä on tutkittu paljon. Kotoutuminen ei kuitenkaan kerro kaikkea, sillä maahanmuuttajalla voi esimerkiksi olla työpaikka, mutta hän ei silti koe olevansa osa paikallisyhteisöä. Kotoutumisen rinnalla onkin alettu

tutkia maahanmuuttajien ja paikallisväestön yhteenkuuluvuuden muodostumista. Maahanmuutto on yksilön elämässä suuri muutos, mutta maahanmuuton lisääntyminen vaikuttaa myös vastaanottaviin paikallisyhteisöihin. Kotoisaksi ja tutuksi koetun ympäristön muuttaminen ei välttämättä ole helppoa kummallekaan osapuolelle. Koska maahanmuuttajia on maaseudulla vielä lukumääräisesti vähän, on kuulumista pyrittävä rakentamaan yhdessä paikallisyhteisön kanssa. Molempipuolisen kuulumisen kokemuksen rakentamisessa myös maaseudun yrityksillä on paljon annettavaa.

Kirjoitus perustuu Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittaman WeAll-tutkimushankkeen osana tehtyyn tutkimukseen:

- Lähdesmäki, M. & Suutari, T. (2020). Good workers, good firms? Rural SMEs legitimizing immigrant workforce. *Journal of Rural Studies* 77, 1–10.
- Suutari, M., Lämsä, A-M., Lähdesmäki, M. & Mattila, M. (2016). *Maahanmuuttajat työvoimana maaseudun yrityksissä: Yrityksen yhteiskuntavastuun näkökulma*. Ruralia-instituutti, Raportteja 161, Seinäjoki.

Lisäksi Marja Enbuskan tekeillä oleva väitöskirja ”*Belonging and boundaries: Immigrants at home in rural Finland*” tutkii maahanmuuttajien kuulumisen kokemuksen muodostumista maaseudulla.

Teksti Ritva Mynttinen

Kumppanuus- maataloudessa tuottaja ja kuluttaja kohtaavat

Ruoka ja sen alkuperä, kotimaisen ruuan kysyntä, ruokaomavaraisuus, ruoan lyhyet jakeluketjut ilman välikäsiä, paikallisuus, uudenlaiset toimintamallit tilojen kannattavaan toimintaan sekä kuluttajien ja tuottajien kohtaaminen ovat ajankohtaisia keskustelunaiheita. Kumppanuusmaatalous liittyy näistä kaikkiin.

Kumppanuusmaatalous on yhteisön tukemaa ruoan tuotantoa (community supported agriculture, CSA), jossa kuluttaja tai muu kumppani sitoutuu etukäteen ostamaan tietyn osuuden paikallisen viljelijän tuottamasta sadosta ja tuottaja toimittamaan sen. Yhdessä jaetaan mahdollista satoriskiä, ja tuottaja on osa ympäröivää yhteisöä tuottaen muutakin kuin ruokaa. Paikasta riippuen kumppanuusmaatalo voi

esimerkiksi avata ovensa kuluttajille tutustua maatalaan, tarjota tilaisuuden osallistua viljelytöihin (tietty määrä työskentelyä voi myös olla osa sato-osuusmaksua), järjestää yhteisiä ”maatilaillallisia” tai vaikka kertoa tilan vuodentakierrosta jäsenkirjeissä. Tiedonkulku, molemminpuolinen sitoutuminen, paikallisuus ja pyrkimys tuotannon kestävyteen ovat kumppanuusmaataloudessa oleellisia.

Kumppanuusmaatalous tunnetaan vielä huonosti

Toiminnan periaatteet ovat kaikille kumppanuusmaatalousyhteisöille samat, mutta toiminta muotoutuu jokaisen kohdalla omanlaisekseen. Se voi alkaa tuottajan tai kuluttajien aloitteesta. Edellisessä tuottaja tarjoaa kuluttajille sato-osuuksia tilaltaan. Jälkimmäisessä kuluttajat esimerkiksi vuokraavat peltoa ja palkkaavat viljelijän tai etsivät läheltään asiaan kiinnostuneen tuottajan. Kuluttajien lisäksi kumppanina voi hyvin olla myös esimerkiksi ravintola, koulu, päiväkotitai elintarvikkeiden jatkojalostaja. Tuottajatkin voivat tehdä yhteistyötä vaikka työvoiman, kuljetusten tai valikoiman suhteen. Kumppanuusmaataloutta on usein monipuolisilla puutarhatiloilla, mutta yhtä hyvin tuotteet voivat olla vaikka hunajaa, maitoa tai viljaa. Toiminta muotoutuu tilan mahdollisuuksia ja sijaintia sekä toimijoiden muita lähtökohtia huomioiden.

Kumppanuusmaataloutta harjoitetaan Suomessa jo jonkin verran, mutta tunnetaan melko heikosti. Se voi kuitenkin olla varsin varteenotettava keino, ei pelkästään kestävään ruoantuotantoon ja -jakeluun, vaan myös esimerkiksi opetuksen, ruoka- ja luontosuhteen rakentamisen tai Green Care-toiminnan tueksi. Myös Helsingin yliopiston Ruralia-instituuttia

Kuva Henri Murto

Kuva Risto Musta

tutkitaan kumppanuusmaataloutta ja tehdään työtä sen edistämiseksi.

Valtakunnallinen ”KUMAKKA – Kumppanuusmaataloudella kestävyttä, kilpailukykyä ja maatalouden arvostusta” -hanke kokoaa kokemuksia asiasta, käy läpi aiheesta tehtyä tutkimusta, selvittää toiminnan mahdollisuuksia Suomessa ja tiedottaa. Lisäksi hankkeessa rakennetaan verkostoa: toisaalta tuetaan hiljattain perustetun Kumppanuusmaatalous ry:n yhteistyötä ja toisaalta kootaan eri tahoja keskustelemaan kumppanuusmaataloudesta ja sen kehittämisestä. Työtä tehdään yhdessä Luomuliiton kanssa 1.10.2019–31.12.2021 Hämeen ELY-keskuksen ja Euroopan maaseudun kehittämisen maaseuturahaston tuella. Jos kiinnostuit asiasta, tutustu lisää, ota yhteyttä ja liity verkostoon.

Näkymätön työ uudistavassa maataloudessa -tutkimushankkeessa puolestaan keskitytään ihmisten, teknologioiden ja ekosysteemien tekemään, ekologisesti tai sosio-kulttuurisesti arvokkaaseen työhön, jonka arvoa on hankala jäljittää ja mitata, ja joka ei näy poliittisessa ja julkisessa keskustelussa, markkinoiden hinnoittelussa tai virallisissa tilastoissa. Tutkimusta tehdään kahdeksalla maatilalla, joista viidellä harjoitetaan kumppanuusmaataloutta. Hanke tutkii ja tuo esiin maataloilla tehtävää näkymätöntä työtä, kuvaa uudistavan maatalouden käytäntöjä ja keskeisiä osa-alueita, tavoitteita ja arvon muodostumista sekä tuo esiin viljelijöiden näkökulmia ja suhteita ympäröiviin ekosysteemeihin. Lisäksi hankkeessa pohditaan tiedon olemusta ja sitä, mitä yhteys maahan voi opettaa meille taloudesta. Hanke alkoi vuonna 2019. Sitä rahoittavat Koneen Säätiö, Maj ja Tor Nesslingin säätiö sekä Maa- ja metsätalousministeriö.

LISÄTIETOJA:

KUMAKKA-hanke

Ritva Mynttinen
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti
ritva.mynttinen@helsinki.fi

Susann Rännäri, Luomuliitto
susann.rannari@luomuliitto.fi

Hankekuvaus:
<https://researchportal.helsinki.fi/fi/>Kumakka>

FB: Suomen Kumppanuusmaataloudet

Näkymätön työ uudistavassa maataloudessa -hanke
Galina Kallio,
Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti,
galina.kallio@helsinki.fi
<https://nakymatontyo.fi/content/toimeentulo/>kumppanuus-maatalous>

Kuva Henri Murto

Kuva Henri Murto

Teksti ja kuvat Hannele Suvanto

Askel kohti asiakaslähtöisyyttä Etelä-Pohjanmaan REKOissa

Lyhyet, innovatiiviset elintarvikkeiden jakeluketjut nähdään vaihtoehtona, jopa kansalaisaktiivisena, nykyiselle teollistuneelle ruokajärjestelmälle. Ne tarjoavat mahdollisuuksia erityisesti pienille, paikallisille yrityksille. REKO (rejal konsumtion, reilua kuluttamista) on ranskalaisesta kumppanuusmaataloudesta inspiraatiota saanut suomalainen versio innovatiivisesta jakeluketjusta. REKO-malli korostaa eettistä tuotantoa, oikeudenmukaisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä suoraa yhteyttä tuottajien ja kuluttajien välillä.

Osaltaan se edistää yhteiskunnassa laajemmin käytävää keskustelua elintarvikejärjestelmän ekologisesta, taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävyydestä.

REKOssa kuluttajat tilaavat paikallisilta yrittäjiltä elintarvikkeita suljetuissa, vapaaehtoisuimoin toimivissa Facebook-ryhmissä, joissa sovitaan myös tuotteiden toimituksesta. REKO on kuin yhdistetty täsmätori ja peräkonttikauppa. Kuluttaja saa mm. tuoreita, lähellä tuotettuja ja jopa harvinaisia tuotteita. Yrittäjä saa ennakoitavuutta ja uusia mahdollisuuksia.

Henkilökohtaista lähiruokaa luottamuksella

Askel-hankkeen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lyhyiden jakeluketjujen kehittämistä sekä parantaa eteläpohjalaisten REKO-yrityksien kilpailukykyä ja kannattavuutta. Hankkeessa on järjestetty fokusryhmäkeskusteluja REKO:n toiminnasta ja kehittämisestä aktiivisten, passiivisten ja potentiaalisten REKO-jäsenien kanssa. Myös ylläpitäjien ja tuottajien kanssa tullaan keskustelemaan. Alustavissa tuloksissa unelmien lähiruoka ostetaan suoraan

REKOssa yrittäjät ja kuluttajat kohtaavat tuotteiden noudon yhteydessä.

REKO-TOIMINTA LUKUINA 2013 ensimmäinen REKO Suomessa

Suomessa 184 kpl REKO
ja 300 000 jäsentä

Etelä-Pohjanmaalla
9 kpl REKO, 22 000 jäsentä
ja 110 tuottajaa

Seinäjoella 9 800 jäsentä

tuottajalta, maatilalta tai torilta, mutta reaali-rajotteina REKOt ovat kuin karvalakkiversioita unelmista. Henkilökohtaista kaupankäyntiä arvostetaan, vaikka REKOjen merkitys ei kulminoidu tiedonvaihtoon yrittäjän ja kuluttajan kesken - se oli vähäistä - vaan luottamukseen, jota tuttu lähialueen tuottaja tarjoilee tuotteensa ohella. Innolla odotamme myös, miten kuluttajat ja yrittäjät analysoivat keskustelujen virikkeinä olevia kuvitteellisia myynti-ilmoituksia.

Hankkeen toiminta on keskustelemaan, yhteistyöhön painottuvaa ja toiminnallista. Keskustelujen tuloksia hyödynnetään co-creation -työpajoissa yrittäjien toiveiden ja tarpeiden tunnistamisessa. Toiveisiin ja tarpeisiin vastataan asiantuntijatapaamisissa, jotka antavat konkreettisia keinoja yritysten ja REKOjen toiminnan kehittämiseen ja uusien mahdollisuuksien tunnistamiseen. Korona-aikana muutosjoustavuus ja uusien mahdollisuuksien hyödyntäminen ovat entisestään korostuneet. Askel-hanke on nyt ajankohtaisempi kuin koskaan.

Asiakaslähtöisyyden kehittäminen lyhyissä jakeluketjuissa -hanketta rahoittavat Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen maaseuturahasto ja yksityiset säätiöt 1.10.2019–31.7.2021.

EKOINNOVINTI JA KIERTOTALOUDEN
LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUDET
ETELÄ-POHJANMAALLA

Rahoittaja: Euroopan aluekehittämisrahoitusrahasto (EAKR)

Toteuttajat: Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, Vaasan yliopisto

Kesto: 1.8.2019 – 31.12.2021

Teksti Ada Trogen ja Leena Viitaharju

(R)Ekoinnovaatio

Olisi houkuttelevaa käyttää Shakespearen kuuluisinta lainausta Hamletista, kun pyrimme vastaamaan siihen onko REKO ekoinnovaatio, mutta määritellään kuitenkin ensin mitä ekoinnovaatiolla ja REKOlla tarkoitetaan, sekä miksi yleensä puhumme näistä yhdessä.

Ruralia-instituutti on mukana toteuttamassa ”Ekoinnovaatio ja kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet Etelä-Pohjanmaalla” -hanketta, jonka tavoitteena on tuoda ekoinnovaatiota tutummaksi eteläpohjalaisille yrityksille sekä tuottaa käytännön työkaluja ekoinnovaation toteuttamiseen.

Ekoinnovaatio on uusi tai olennaisesti paranneltu tuote, palvelu tai prosessi, joka ratkaisee päästöihin, jätteeseen, materiaaliin tai energian käyttöön liittyviä haasteita. Ekoinnovaatioilla on täten merkittävä rooli kestävän kehityksen edistämiseksi. REKO taas on ruuan lyhyt jakeluketju, jossa etukäteen tilatut tuotteet toimitetaan suoraa tuottajalta kuluttajalle sovittuna aikana sovittuun jakelupaikkaan.

Ja nyt pääsemme kaunokirjalliseen osaan: ollakko vai eikö ekoinnovaatio? REKO voidaan määritellä ekoinnovaatioksi, sillä se on uudenlainen ja paranneltu jakelukanava lähiruoalle. REKO-tilaukset tehdään Facebookissa, jossa myös sovitaan niiden jakelusta. Verrattuna tavalliseen toriin, REKO mahdollistaa myös pienempien asiakasmäärien palvelemisen ja sopii näin ollen eri kokoisille paikkakunnille.

Ekoinnovaation tulisi ratkaista myös ekologisia haasteita. Koska REKOt toimivat paikalli-

sesti ja ruoka tulee läheltä, on sen kuljettaminen ja varastointi vähäisempää ja tuotteet sesongin mukaisia. Etukäteistilaukset vähentävät myös hävikkiä.

Kuitenkin suurin osa asiakkaista käyttää REKOa, koska he haluavat tukea paikallisia tuottajia ja ostaa tuoreita, laadukkaita ja hyvänmakuisia tuotteita. Tuottajat tulevat REKO-jakoihin, koska haluavat suoran kontaktin asiakkaaseen, mahdollisuuden saada tuotteensa tunnetuksi ja lisätä myyntiään. Taloudelliset ja tuotteisiin liittyvät motiivit ovat siis REKOjen käyttäjille tärkeämpiä kuin ekologiset.

Kysymys ei siis loppujen lopuksi olekaan siitä, onko REKO ekoinnovaatio vai ei, vaan haluavatko käyttäjät sen olevan. REKO voi myös muuttaa näkökulmaa siihen, mitä ajattelemme ruoasta. Se ei varsinaisesti kuulu ekoinnovaation määritelmään, mutta on tärkeää, kun tarkastellaan kestävyttä laajempaan käsitteeseen.

Ruoankulutuksen kestävyteen voidaan vaikuttaa ensisijaisesti sillä, mitä syömmme ja miten ehkäisemme hävikkiä. REKOssa asiointi muodostaa ruokaan suhteen, jota on vaikea rakentaa pidempien jakeluketjujen kautta. Tuottaja tuotteiden takana ja samalla se työ, joka on tuotteen eteen tehty, tulee näkyväksi. Tällöin ruoan arvostus nousee; on mietittävä mitä syö ja voiko ruokaa heittää pois. Tämä rakentaa kestävämpää ruoan kulutusta ja on tärkeää pohdittaessa REKOa ekoinnovaationa.

Screenshot ViSEnet-hankkeen verkkotapaamisesta

Teksti ja kuva Katja Rinne-Koski

Kansainvälistyvä maaseutu tarkoittaa myös entistä laajempaa vertaistukea

Vuoden alussa maailmaa kohdannut korona-kriisi on asettanut maaseudun yhteisöt, asukkaat ja yritykset, uudenlaiseen tilanteeseen. Moni maaseutukylä on saanut tuloja kesäteatterinäytöksistä, tapahtumista, kahvila- ja ravintolatoiminnasta tai muusta vastaavasta palvelutuotannosta. Koronaviruksen vuoksi useat tapahtumat on jouduttu siirtämään tai perumaan kokonaan ja useat palvelut on jouduttu sulkemaan. Tämä on todellisuutta yhtä lailla Suomessa, Romaniassa, Virossa, Saksassa kuin Skotlannissakin, joista jokainen on Erasmus+-rahoitteisen ViSEnet-hankkeen partnerimaa.

Yksi ViSEnet-hankkeen tavoitteista on tukea maaseudun yhteiskunnallisten yrittäjien toimintaa tarjoamalla toimijoille sekä maaseudun yhteisöille vertaistukea yhteiskunnallisten yrittäjien verkoston kautta ja rohkaista hankkeeseen osallistuvia pilottikylä keskinäiseen tiedonvaihtoon ja oppimaan toisiltaan. Verkostoitumista on tuettu erityisesti hankkeen partneritapaamisissa. Ensimmäinen tapaaminen pidettiin Saksassa, Nürtingenissä, ja seuraava tapaaminen oli sovittu pidettäväksi Argyllissä, Skotlannissa keväällä 2020. Kun kävi selväksi, että tänä keväänä ei matkusteta mihinkään, päätettiin tapaaminen siirtää verkkoon.

Ja miksi tyytyä yhteen tapaamiseen, kun niitä voi järjestää useammankin: verkkotapaamisista päätettiin järjestää säännöllisin väliajoin. Jokaiselle tapaamiselle sovitaan oma ajankoh-

tainen teemansa, josta hankkeen toimijat koontuvat vaihtamaan kuulumisia.

Toukokuussa hankkeen toimijat kokoontuivat keskustelemaan koronaviruksen vaikutuksesta maaseudun yhteisöihin. Tapaamisen alussa keskusteltiin keinoista, joilla yhteiskunnat ovat reagoineet kaikkia yhdistävään uhaan sekä tavoista, joilla maaseudun yhteisöt ovat vastanneet koronaviruksen aiheuttamiin haasteisiin.

Maaseudun yhteisöllisyys ja tietotekniikan käyttö lisääntyneet

Kokemusten vaihtaminen nosti esiin paljon teemoja, joilla saattaa kaikesta huolimatta olla merkittävä positiivinen vaikutus maaseudulle ja sen yhteisöille jatkossa. Keskustelussa huomattiin, että koronavirus on lisännyt maaseudun yhteisöjen vuorovaikutusta asukkaiden kanssa ja lisännyt ihmisten huolenpitoa toisista. Kynnys tietotekniikan käyttämiseen sekä hyödyntämiseen yhteydenpidossa ja asioinnissa on laskenut, ja osaaminen on lisääntynyt. Etäopetus

ja -opiskelu ovat saaneet uudenlaisia muotoja ja niitä on kehitetty paljon eteenpäin. Lisääntynyt tietotekniikan käyttö ja kasvava luottamus omaan osaamiseen on kannustanut osallistumaan esimerkiksi verkossa järjestettäviin tapahtumiin, joihin ei välttämättä maaseudulta olisi osallistuttu pitkän välimatkan vuoksi.

Tapaamisessa vaihdettiin myös näkemyksiä korvaavista tulolähteistä sekä kokemuksia hyvistä tavoista tukea yhteisöjä ja tuottaa paikallisia palveluja entistä laajemmassa yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Hyvät käytännöt jaetaan kansainvälisessä maaseudun yhteiskunnallisten yrittäjien tiedon- ja kokemustenvaihtoa varten perustetussa verkostossa, jonka osaksi ViSEnet-hankkeen toimijat ovat päässeet.

Hankkeen tapaamiset jatkuvat uusilla teemoilla: seuraavaksi aiheeksi valittiin maaseutumatkailun kehittäminen paikallisen yhteistyön avulla. Keskustelemissa ovat oman alansa asiantuntijat, maaseudun yhteiskunnalliset yrittäjät ja yhteisöt.

Lisätietoja:

- www.helsinki.fi/en/ruralia-institute/visenet-village-social-enterprise-learning-material-guidance-and-networking-0
- www.ruralsehub.net/learning-resources/
- www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/yhteiskunnallinen-yrittajyyys-maaseudulla-ytya

Uudistunut Maaseutututkimus-lehti tutkijoille ja tutkimustiedon käyttäjille

Maaseutututkimus on monitieteinen tutkimusala, jonka taustalla on eri tieteenaloja teorioineen ja menetelmineen, perinteineen ja keskusteluineen. Tutkimusala yhdistää maaseudun käsite.

Maaseutututkimus-lehti (*Finnish Journal of Rural Studies*) on uudistunut maaseutututkimuksen julkaisufoorumi. Perinteikkään Maaseudun uusi aika -lehden kehittämisen yhteydessä vaihtui myös lehden nimi. Halusimme selkeyttää lehden profiilia ja tiivistää viestiä pääkohderyhmille: lehti on tarkoitettu tutkijoille ja tutkimustiedon käyttäjille.

Maaseutututkijat tarvitsevat oman keskustelufoorumin, mutta yhtä tärkeä lehden kohderyhmä ovat ne, jotka käyttävät tutkimukseen perustuvaa tietoa. Tutkimustieto rikastaa monimuotoisten kehittämishankkeiden ratkaisua ja maaseutuja koskevien politiikkojen muotoilua.

Maaseutututkimus jatkaa Maaseudun uusi aika -lehden vuonna 1993 avaamalla tiellä. Lehden ensimmäinen toimittaja, nykyisin professori emeritus, Pertti Rannikko perusteli tarvetta lehden perustamiseen sillä, että on aika haastaa perinteiset käsitykset maaseudusta. Maatalousvaltaisen maaseudun muutoksesta oli murtautumassa esiin monimuotoisempi, uuden ajan maaseutu. Tämä muutos on edelleen käynnissä.

Kansainvälisesti maaseutututkimuksen tunnetuimpia tieteellisiä julkaisuja ovat: *Journal of Rural Studies (ELSEVIER)*, *Sociologia Ruralis (Wiley)* ja *Rural Society (Taylor & Francis)*. Lisäksi on useita kansallisia ja eri tieteenalojen lehtiä, jotka julkaisevat maaseutuun liittyvää tutkimusta. Esimerkiksi tällä vuosikymmenellä maailman väkirikkaimmaksi maaksi nousevan Intian maaseutututkimuskes-

Torsti Hyyryläinen
tutkimusjohtaja, dosentti, HT
Maaseutututkimus-lehden päätoimittaja

tellaan *Journal of Land and Rural Studies -lehdessä (SAGE)*.

Maaseutua koskevan kansainvälisen keskustelun hiipumisesta ei ole merkkejä. Valittavan usein julkisessa keskustelussa puheenvuorot kärjistyvät vastakkainasetteluksi,

jossa esimerkiksi kaupungistuminen asetetaan mustavalkoisesti maaseutuelämän vastakohdaksi. Maaseutua koskevalle keskustelulle ja tutkimustiedolle on kuitenkin aito, jopa kasvava tarve ja maaseudun asema yhteiskuntien kestävyysmuutoksissa tulee puhuttamaan meitä myös jatkossa.

Maaseutututkimus-lehti tulee ilmestymään kahdesti vuodessa. Lisäksi pyritään vuosittain julkaisemaan yksi erikoisnumero omalla formaatilla. Lehden julkaisukielenä on jatkossa suomen ja ruotsin lisäksi englanti. Lehden digitaaliseksi julkaisualueeksi on valittu useiden tieteellisten lehtien suosima *Journal.fi* -alusta. Siellä lehden artikkelit ovat avoimesti luettavissa ja omaan käyttöön tallennettavissa. Lehdelle tulee uusi, oma domain nimi – *maaseutututkimus.fi* – jonka kautta lehti löytyy verkosta vaivatta. Vanhojen lehtien arkisto jää toistaiseksi nykyisille verkkosivuille, mutta tavoite on siirtää arkisto kokonaan uudelle alustalle.

Maaseutututkimus-lehden toimitus ja toimituskunta toivovat, että lehden lukijat ottavat tekemämme uudistukset myönteisesti vastaan sekä inspiroituvat lukemastaan.

Makupaloja tiedejulkaisuista

Arvoa jäljittämässä - vaihtoehtoiset ruokaorganisaatiot ja arvonmuodostus

Arvokysymykset ovat keskeisiä vaihtoehtoisten ruuan tuotanto- ja organisoitumisen tapojen ymmärtämisessä. Vallitsevat tavat käsitteellistävät arvon joko sosiaalisesti jaettuina arvoina (arvopohjat, viitekehukset, normit) tai johonkin asiaan liitettävänä ominaisuutena (hinta, standardi, piirre). Tässä tutkimuksessa esitellen käytäntölähtöisen arvoteorian, joka haastaa valitsevat näkemykset arvosta yhtäältä staattisena vaihto- tai käyttöarvona ja toisaalta jaettuna sekä etukäteen määriteltynä (neuvoteltuna) arvopohjana. Tutkimus pohjaa

etnografiseen tutkimusotteeseen ja tutkimuskohteena olivat ruokapiirit. Tutkimuksessa havaittiin, että ruokapiirivaihdanta oli organisoitunut kolmenlaisen arvo-ideaalin ympärille: hyvä ruoka, hyvä hinta ja hyvä yhteisö. Näiden ”hyvyys” tuli jatkuvasti (uudelleen-)arvioiduksi ruokapiiritoiminnassa. Analysini paljasti, että vaikka ihmiset osallistuivat ruokapiireihin pyrkiäkseen kohti näitä arvoidealeja, ihmisillä oli erilaisia syitä pyrkimyksilleen eivätkä kaikki liittäneet samoja merkityksiä samaan arvo-idealiin. ”Arvo” tulisi siis ymmärtää toiminnalli-

senä ja jatkuvassa liikkeessä olevana ideaalina, jota kohti pyritään, jonka hyvyttä arvioidaan ja joka vaati jatkuvaa uudelleentuottamista; ”hyvä” kehittyy ja muokkautuu sitä tuottavassa toiminnassa.

Lisätietoja artikkelissa:

Kallio, G.: A carrot isn't a carrot isn't a carrot: tracing value in alternative practices of food exchange: Agriculture and Human Values. toukokuu 2020.

Kuivuuden vaikutus kiinanpähkinämännyn taimien solujen sähköisiin ja osmoottisiin ominaisuuksiin

Ilmastonmuutoksen on ennustettu lisäävän kuivuutta Pohjois-Kiinassa, mikä voi heikentää taimien menestymistä istuttamisen jälkeen. Metsityksen onnistumiseksi tarvitaan menetelmiä, joilla voidaan arvioida taimien kuivuuden kestäkykyä. Tässä tutkimuksessa kehitettiin uusi, sähköimpedanssiin perustava menetelmä. Kokeessa neljävuotiaat kiinanpähkinämännyn

altistettiin kuivuudelle ennen istutusta ja sen jälkeen. Tulosten mukaan taimien neulasten ja versojen sähköisen ominaisvaston osatekijät muuttuivat kuivuuden vaikutuksesta. Soluvälitilan sähkövastusta mittaamalla on mahdollista havaita kuivuuden aiheuttamat solukalvojen vauriot.

Lisätietoja artikkelissa:

Wang, A., Di, B., Repo, T., Roitto, M. & Zhang, G.; Responses of Parameters for Electrical Impedance Spectroscopy and Pressure–Volume Curves to Drought Stress in Pinus bungeana Seedlings, Maaliskuu 2020, julkaisussa: Forests. 11, 359.

Yrittäjämäinen identiteetti ja viljelijöiden valkuaiskasvien viljelyvalinnat

Valkuaiskasvit ovat tärkeitä maatalouden kestävän kehityksen kannalta ja niiden viljelyä halutaan edistää eri tavoin. Kuitenkin yksittäiset viljelijät ovat viljelypäätöksillään avainroolissa tuotannon lisääntymisessä. Viljelyn lisääminen ei ole helppoa, sillä valkuaiskasvien viljelyn on mm. riskialttiimpaa verrattuna perinteisiin viljoihin. Toisaalta viljelijöiltä vaaditaan nykyään enenevässä määrin riskinottoa ja kilpailukykyistä yrittäjämäisyyttä maatilan johtamisessa. Tutkimuksen kontekstina tämä on mielenkiintoinen. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia millaiset maanviljelijät viljelevät valkuaiskasveja (öljykasvit ja palkokasvit) Suomessa. Yrittäjyysidentiteetti koostui yrittäjyys- ja persoonallisuusorientaatioista. Yrittäjyysominaisuuksina tunnistettiin mm. riskinottaminen, innovatiivisuus ja kasvuhaluus. Toisaalta

haluttiin tutkia syvällisemmin myös yksilön kyvykkysolettamuksia eli uskoa omiin kykyihin ja uskoa positiiviseen kehittymiseen sekä uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Aineisto kerättiin kyselytutkimuksella. Kyselyyn vastasi reilu 300 valkuaiskasveja viljelevää ja ei-viljelevää maatalousyrittäjää Etelä-Pohjanmaalta ja Keski-Suomesta. Tulokset osoittavat, että mitä suurempi tilan koko ja mitä parempi koulutus viljelijällä on, sitä todennäköisemmin maatalousyrittäjä on innovatiivinen ja riskinottaja. Myös nuorehkot maatalousyrittäjät (30-39 vuotta) ovat innovatiivisempia, mutta myös pessimistisempiä omia vaikutusmahdollisuuksiaan kohtaan verrattuna vanhempiin viljelijöihin. Yrittäjyysidentiteetti vaikuttaa olennaisesti valkuaiskasvien viljelyyn, sillä öljykasveja viljelevät ovat 1,5 kertaa ja palko-

kasvien jopa kaksi kertaa todennäköisemmin innovatiivisia, riskinottajia ja kasvuhaluista verrattuna muihin viljelijöihin. Keskeinen tulos on, että dynaamisia yrittäjyysominaisuuksia vaaditaan, jotta suomalainen maanviljely pysyy kilpailukykyisenä ja muutosjoustavana. Myös institutionaalinen tuki on tarpeen valkuaiskasvituotannon viljelyn edistämiseksi. Tulevaisuus on yrittäjämäisten, uusia markkinoita luovien ja joustavasti kilpailevia strategioita toteuttavien viljelijöiden.

Lisätietoja artikkelissa:

Suvanto, H., Niemi, J. K. & Lahdesmaki, M.; Entrepreneurial identity and farmers' protein crop cultivation choices. Huhtikuu 2020, julkaisussa: Journal of Rural Studies. 75.

Makupaloja tiedejulkaisuista

Vihreän markkinakategorian synty valtataisteluna

Tarkastelimme tutkimuksessamme suomalaista luomuviljelyä uutena kehittyvänä markkinakategoriana aikalaishaastattelujen ja sanomalehtitekstien kautta. Tyypillistä uusille markkinakategorioille on, että ne haastavat olemassa olevia toimintakäytänteitä, arvoja ja valta-asetelmia. Äärimmillen vietyä vanhojen käytänteiden puolustaminen johtaa uuden markkinakategorian negatiiviseen leimaamiseen eli stigmatisointiin, kuten esimerkkinä luomuviljelykategorian alkuaajoista osoittaa. Näytämme tutkimuksessamme sen, miten

kehittyvässä luomumarkkinakategoriassa vaikuttaneet toimijat onnistuivat vastustamaan stigmatisointia vahvistamalla kategorian erityispiirteitä ja eroja suhteessa olemassa olevaan kategoriaan, eli tavanomaiseen maatalouteen. Pitkittäisaineistoa analysoimalla osoitamme myös, miten ajan myötä luomumaatalouden merkityksiä manipuloitiin, ja viljelykäytäntö yhdistettiin tavanomaisempiin ja tutumpiin tilanteisiin, kun taas stigmatisaatio rajautui samalla biodynaamisen viljelyyn. Siten stigmatisaation vastustaminen vaati sekä sisäisiä

että ulkoisia valtataisteluita luomuun liittyneissä merkityksenantoprosesseissa. Tutkimuksen lopputulemana esittelemme prosessimallin, joka kuvaa stigman poistoa kehittyvien markkinakategorioiden kontekstissa.

Lisätietoja artikkelissa:

Siltaoja, M., Lähdesmäki, M., Granqvist, N., Kurki, S., Puska, P. & Luomala, H.; The Dynamics of (De)Stigmatization: Boundary construction in the nascent category of organic farming. Maaliskuu 2020 julkaisussa Organization Studies, 26.

LEADER-toimintatavan kansainväliset yhteistyöhankkeet – paljon lupaava, mutta alihyödynnetty voimavara

LEADER-toimintatapa on suomalaisen ja eurooppalaisen maaseudun kehittämissä politiikan lippulaivametodi. Sen erityispiirteisiin kuuluu mahdollisuus toteuttaa paikallisyhteisöjen välillä suoria kansainvälisiä yhteistyöhankkeita. Kansainvälinen yhteistyö tarjoaa muun muassa mahdollisuuksia saada uusia kehittämissideoituja ja oppia toisten alueiden ja maiden kokemuksista. Kuitenkin vain kolme tuhannesta EU:n Leader-hankkeesta on sisältänyt konkreettista kansainvälistä yhteistyötä. Erityisesti Suomen ja Espanjan aineistoihin perustuvassa vertai-

levassa analyysissä pureuduttiin kansainvälisten yhteistyöhankkeiden toteutukseen ja sen haasteisiin. Paikallisyhteisöjen suoria kansainvälisiä yhteistyöhankkeita rasittavat muun muassa monet hallinnolliset hankaluudet, joita löydettiin toimeenpanon kaikilta tasoilta. Koska kansainvälisen yhteistyön suoria hyötyjä on vaikea mitata, osa Leader-toimijoista epäilee myös sen kannattavuutta. Neoendogeenisessä kehittämissä ajattelussa korostetaan vastakkainasettelu sijaan kuitenkin monitasoisten yhteistyösuhteiden vaalimista, koska niiden kautta

saadaan parhaiten uudistumista ja oppimista tukevia yliaalueellista resursseja paikallisuusalueiden hyödyksi.

Lisätietoja artikkeleissa:

Pylkkänen, Päivi, Hyryyläinen Torsti & Francesco. Transnational Cooperation—The Underutilized Potential of the European LEADER Method. Teoksessa Cejudo, Eugenio & Navarro, Francesco (eds.). Neoendogenous Development in European Rural Areas. Cham: Springer, p. 133-148.

Yksinkertainen testimenetelmä tautia aiheuttavien *Fusarium oxysporum* -sienten tunnistamiseen satosipuleista on kehitetty

Fusarium- sienisuvun tietyt lajit, kuten *Fusarium oxysporum* aiheuttavat sipulinäivetteeksi nimettyä kasvitautia. Tauti on maalevintäinen ja se tarttuu sipulien juuriin ja kantaan, josta leviää pehmentäen sipulia ja lopulta nimensä mukaisesti näivettää sen kokonaan. Tauti leviää myös sipulin tuotannossa lisäysmateriaalina käytettävien istukkaiden välityksellä. Tauti haastaa erityisesti luomusipulin tuotantoa, jossa istukkaiden kemiallinen peittäus ei ole sallittua. Ongelmalliseksi taudin torjunnan tekee se, että alkuvaiheessa tautia ei silmämääräisesti pysty havaitsemaan istukkaasta tai sipulista. Tämän takia silmämääräisesti oireettomia sipuleita voidaan

käyttää istukasmateriaalina uuden sadon tuottamiseen, jolloin on riski taudin leviämistä viljelysmaahan. Sadonkorjuun jälkeen varastoon voi päätyä terveiltä näyttäviä satosipuleita, jotka myöhemmin pilaantuvat varastossa tai viimeistään kaupan hyllyssä, aiheuttaen ruokahävikkiä ja taloudellisia tappioita.

Kaikki *F. oxysporum* -kannat eivät ole tautia aiheuttavia, jolloin pelkän lajin tunnistaminen ei riitä tautiriskin arviointiin. Tässä tutkimuksessa kehitettiin menetelmä, jonka avulla voidaan nopeasti ja kustannustehokkaasti selvittää onko tutkittavassa satosipulierässä sipulille tautia aiheuttavia *F. oxysporum* kantoja. Kehitetty PCR (Polymerase Chain

Reaction)- testimenetelmä perustuu tietoon siitä, että sipulille patogeenisilla *F. oxysporum* -kannoilla on SIX3 -geeni, joka ohjaa taudin aiheuttamiskykyyn liitetyn proteiinin tuotantoa. Kehitetty menetelmä on yksinkertainen ja riittävän herkkä rutiinitestaukseen.

Lisätietoja artikkeleissa:

Latvala, S., Haapalainen, M., Kivijarvi, P., Suojala-Ahlfors, T., Iivonen, S. & Hannukkala, A.; Sampling and PCR method for detecting pathogenic *Fusarium oxysporum* strains in onion harvest. Tammikuu 2020. Letters in Applied Microbiology, 11.

Makupaloja tiedejulkaisuista

Ghanaalaisten kasvirohdosvalmisteiden toksisuus rottamallissa

Ihminen on käyttänyt kasveja sairauksien hoitoon vuosituhansien ajan. Monenlaiset kasveihin perustuvat rohdokset ovat tärkeä osa terveydenhuoltoa kehittyvissä maissa kuten Ghanassa. Kasvirohdoksia käytetään yhä enenevässä määrin sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa. Kasvirohdosvalmisteiden (herbal medicinal product) lisääntyneen tuotannon ja terapeuttisen käytön myötä annostelumoodot, pakkaukset ja tehokkuus ovat kehittyneet. Kasvirohdosvalmisteiden runsaasta ja lisääntyneestä käytöstä huolimatta niiden tehokkuudesta ja turvallisuudesta on vain vähän tietoa. Lisäksi näiden valmisteiden sääntely on vajavaista. Pääasialliset ghanalaisten kasvirohdosvalmisteiden vaikuttavat aineet ovat kasvipärisiä fytokeemikaaleja, kuten alkaloideja ja fenolisia yhdisteitä. Aikaisemmissa tutkimuksissamme olemme osoittaneet, että ghanalaiset kasvirohdosvalmisteet saattavat sisältää toksisia aineita, kuten torjunta-aineita ja raskasmetalleja, jotka voivat aiheuttaa terveysriskejä ihmisille ja eläimille. Maatalouskemikaalien käyttö Ghanassa on runsasta.

Tässä tutkimustyössä analysoitiin kolmen eri kaupallisen kasvirohdoksen, Time Herbal Mixture® (HPA), Taabea Herbal Hixture® (HPB) ja Adutwumwaa Malamix® (HPC), toksisuutta. Tutkimukseen valittuja kasvirohdosvalmisteita käytetään malariaan hoitoon ja ennaltaehkäisyyn Ghanassa. Tutkimus suoritettiin 30 vuorokautta kestävässä toksisuustestissä rottamallissa. Eläinkokeet suoritettiin OECD:n ohjeiden mukaisesti (OECD 407) käyttäen Sprague-Dawley rottamalla.

Tutkittavat rotat saivat rohdosvalmistetta annoksen, joka vastasi ihmisille tarkoitettua päivittäistä annosta painokiloa kohti kolmessa eri pitoisuudessa (1x, 5x ja 10x päivittäinen annos). Kontrollirotat saivat tutkimuksessa vettä. Kokeen päätyttyä rotat tapettiin kloroformilla yleisanestesiassa. Tämän jälkeen tutkimuksessa analysoitiin maksan, sydämen, munuaisten, keuhkojen, munuaisten, pernan ja kivesten morfologian muutoksia verrattuna kontrollirottien vastaavien elimien morfologiaan histologisista leikkeistä. Mahdolliset vaikutukset hedelmällisyyteen mitattiin laskemalla siittiöiden määrä. Rottien verinäytteistä tehtiin biokemialliset ja hematologiset analyysit kokeen päätyttyä. Rottien painoa sekä hyvinvointia seurattiin tutkimuksen ajan. Tulokset analysoitiin tilastollisesti.

Rottien painossa, verinäytteiden tuloksissa ja siittiöiden määrässä ei havaittu tilastollisesti merkittäviä muutoksia kontrolliryhmään verrattuna. Joidenkin elinten painossa havaittiin tilastollisesti merkittäviä muutoksia kontrollirottien elinten painoon verrattuna (munuaiset/HPB-ryhmän rohdosannos 1x ja keuhkot/HPB-ryhmän rohdosannos 10x). Elinten morfologiassa havaittiin merkkejä toksisuudesta. Lähes kaikissa tutkituissa kasvirohdospitoisuuksissa kaikkiin kolmeen valmisteeseen HP(A-C) liittyi merkkejä toksisuudesta. Näitä havaittiin tutkittavien rottien maksassa, sydämessä, keuhkoissa ja munuaisissa verrattuna kontrollirottiin. Haitalliset vaikutukset saattavat johtua tuotteiden sisältämistä raskasmetalleista ja torjunta-aineista. Aikaisempien tutkimustemme

mukaan etenkin HPC-valmisteen korkeat raskasmetalli- ja torjunta-ainepitoisuudet voivat altistaa terveysriskille. Toisaalta HPA- ja HPC-koe-eläinten ryhmässä alhaiset albumiinitasot, maksan histologiset leikkeet sekä tilastollisesti merkittävästi matalat aspartaattiaminotransferaasin (ASAT) ja alaniiniaminotransferaasin (ALAT) tasot viittasivat maksan hyvinvointiin. Havainto viittaa kasvirohdosvalmisteiden HPA ja HPC sisältävän maksaa hoitavia yhdisteitä, mitä havaintoa tukee myös aikaisempi kirjallisuus. Kyseiset tutkimustulokset kuitenkin osoittavat, että Ghanassa on kaupallisesti saatavilla kasvirohdosvalmisteita, jotka saattavat vaikuttaa elinten terveyteen epäsuotuisasti etenkin pitkäaikaisaltistuksessa. Näiden valmisteiden käyttöön tulee suhtautua varoen. Kasvirohdosvalmisteiden turvallisuuden varmistamiseksi tarvitaan uutta tutkimustietoa ja lisääntynyttä valvontaa. Myös niiden tuotantotapaan, raskasmetallien ja torjunta-aineiden määrään valmisteissa sekä valmisteiden prosessointiin on kiinnitettävä enemmän huomiota Ghanassa.

Lisätietoja artikkelissa:

Adusei-Mensah, F., Tikkanen-Kaukanen, C., Kauhanen, J., Henneh, I. T., Agyei, P. E. O., Akakpo, P. K. & Ekor, M., Sub-chronic toxicity evaluation of top three commercial herbal anti-malarial preparations in Kumasi area (metropolis), Ghana. *Bioscience Reports* (2020) 40 BSR20192536 <https://doi.org/10.1042/BSR20192536>

Lisätietoja artikkelissa:

Luomala, H., Puska, P., Lähdesmäki, M., Siltaoja, M. & Kurki, S. 2020: Get some respect – buy organic foods! When everyday consumer choices serve as prosocial status signalling. *Appetite* 145: 104492 <https://doi.org/10.1016/j.appet.2019.104492>

Luomukuluttamisen sosiaalinen signaali

Kestävyysmuutoksen ja yleisemminkin yhteiskunnallisen asenneilmapiirin muutoksen etenemistä voidaan selvittää tutkimalla, miten ihmiset reagoivat toistensa käyttäytymiseen. Ihmisyhteisöissä muiden hyväksynnän ja arvostuksen saaminen on tärkeää ja se vaikuttaa myös päätöksentekoon. Markkinoinnin ja brändien tutkimuksessa on jo pitkään tutkittu kulutus päätösten ja kuluttajien arvojen välisiä yhteyksiä sekä pyritty ymmärtämään sitä, miten kuluttamisella ihmiset rakentavat

laajennettua identiteettiään. Tässä artikkelissa jatketaan ja samalla päätetään kolmen julkaisun sarja, jossa on keskitytty Suomessa luomun kuluttamiseen liittyvään sosiaaliseen signaaliin. Tutkimuksessa kahdella netissä kerätyllä aineistolla ja yhdellä kenttätutkimuksella osoitetaan, että Suomessa yliopisto-opiskelijoiden ja pääkaupunkiseudun kuluttajien keskuudessa luomuruuan ostopäätöksistä välittyy positiivinen ja epäitsekyyttä kuvaava signaali. Tutkimuksessa osoitetaan myös, että tulkitsijan omat

arvot ennustavat viestin tulkintaa ja esimerkiksi tulkitsijan konservatiiviset arvot vahvistavat 'luomusignaalin' positiivista arviota.

Ruralia-instituuttiin mittava akatemiarahoitus

Ruralia-instituutin vanhempi tutkija **Merja Lähdesmäki** sai hienon nelivuotisen akatemiarahoituksen tutkimukselle, jossa tarkastellaan paikallisyhteisöjen ja yritysten kohtalonyhteyttä. Tähän Ruralian sisäiseen, monitieteiseen tutkimusryhmään kuuluvat **Timo Suutari**, **Katja Rinne-Koski**, **Sulevi Riu-kulehto** ja **Eeva Uusitalo**. Tutkimus tuottaa uutta tietoa yritysten ja paikallisyhteisöjen välisestä suhteesta sekä tukee maaseutuyhteisöjen ja pk-yritysten kehittämistä.

Maaseutuyhteisöjen muutoskeskittävyys on koetuksella. Väestön väheneminen ja ikääntyminen sekä palveluverkon harveneminen edellyttävät uusia toimintamalleja ja yritysten aktiivista roolia paikallisyhteisöjen elinvoiman turvaamisessa. Maaseudulla toimivat pk-yritykset ovat juurtuneet toimintaympäristöönsä monin tavoin. Tämä tuo hyötyjä sekä yrityksille että yhteisöille, mutta edut voidaan menettää, mikäli vuorovaikeus ei toimi. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten yritysten kokema sosiaalinen välimatka paikallisyhteisöön heijastuu niiden käsityksiin vastuusta, miten yritysten ja yhteisön välinen suhde rakentuu osana kotiseudun kokemista sekä miten uusien toimintamallien kuten yhteisölähtöisen yrittäjyyden ehdoista neuvotellaan paikallisesti. Tutkimusaineisto kerätään yrityskyselyyn, haastattelujen sekä etnografisen kenttätutkimuksen avulla.

Lisätietoja Suomen akatemian rahoituspäätöksistä:

www.aka.fi/fi/akatemia/media/Tiedotteet1/2020/kulttuurin-ja-yhteiskunnan-tutkimuksen-akatemia-hankkeisiin-29-miljoonaa-euroa/

Kuva Jukka Rajalan kotiarkisto

Jukka Rajala on Tieteenkesyittäjä 2020

Luomualan erityisosaajana tunnettu Ruralian erikoissuunnittelija, agronomi **Jukka Rajala** on saanut Mikkelin yliopistokeskuksen jakaman Tieteenkesyittäjä 2020 tunnustuksen pitkäjänteisestä työstään tutkimustiedon tuomisessa käytäntöön.

Luotettavana ja asiantuntevana luomualan erityisosaajana tunnetun Rajalan merkitys Suomen luonnonmukaisen maa- ja elintarviketalouden kehittämiseksi nykyiseen laajuuteensa on poikkeuksellisen suuri. Rajalan erityinen ansio on, että hän toi luomualan yliopistollisen perusopetuksen Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan ja avoimeen yliopistoon. Hän myös käynnisti yliopistollisen Eco Studies -luomuoetuksen Ruralia-instituutissa 2001.

– Rajalan toimintaa on aina ohjannut vahva kyky yhdistää tutkimustietoa ja käytännön tietoa ja popularisoida tiedettä ja tutkimustuloksia eri käyttäjäryhmille. Tutkimustulosten välittäminen käytännön luomutoimijoille koulutuksen muodossa, oppimateriaaleissa ja nyttemmin

erityisesti sähköisessä muodossa luomu.fi -sivuston kautta sekä Luomutietoverkon oppimisalustoilla ovat tästä hyviä esimerkkejä. Rajalan kansainvälisten kontaktien myötä tutkittua luomutietoa on siirtynyt maailmalta suomalaisten käyttöön, pääsihteeri **Matti Malinen** Mikkelin yliopistokeskuksesta kertoo.

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa Mikkelissä työskentelevä Rajala on toiminut asiantuntijana lukuisissa valtakunnallisissa luomualan asiantuntijaelimissä ja hänet on palkittu jo aiemminkin ansioistaan. Etelä-Savon ELY-keskus myönsi vuoden 2013 ympäristöpalkinnon Rajalalle pitkäaikaisesta, laaja-alaisesta ja käytännönläheisestä työstä luonnonmukaisen maatalouden edistäjänä ja kehittäjänä. Vuonna 2014 Jukka Rajalalle myönnettiin Suomen leijonan ritarimerkki.

Tieteenkesyittäjä-tunnustus myönnetään vuosittain henkilölle tai henkilöille, jotka ovat ansiokkaasti tuoneet tiedettä julki helposti ymmärrettävässä muodossa. Valinnan teki Tiedepäivien ohjausryhmä.

SÄHKÖINEN RURALIA-LEHTI

Mikäli haluat sähköisen lehden tilaajaksi tai haluat poistua postituslistalta, niin voit ilmoittaa siitä osoitteella: ruralia-tiedotus@helsinki.fi. Ohjeet löytyvät myös Ruralia-instituutin verkkosivulta: www.helsinki.fi/ruralia. Samasta osoitteesta löytyvät myös kaikki Ruralia-lehden aiemmin ilmestyneet numerot sähköisessä muodossa.

HELSINGIN YLIOPISTO RURALIA-INSTITUUTTI

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan osasto, johon kuuluvat Mikkelin ja Seinäjoen toimipaikat.

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Facebook: [@ruraliainstituutti](https://www.facebook.com/ruraliainstituutti)
Twitter: [Ruralia_UH](https://twitter.com/Ruralia_UH)

Seuraa Ruralian blogia: blogs.helsinki.fi/hy-ruralia/
Julkaisut: www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/julkaisut